

LEJA TJÄNSTEPIGA

TSB F 72

A

KB Engeströmska saml. B.VIII.2.7 (Rudebeck, Småländske Antiquiteter), s. 6. Småland. Upptecknad av Petter Rudebeck vid 1690-talets början. Utskrift gjord av Rudebeck. Två avskrifter från 1700-talet finns: RA Säfstaholms-saml. I, 21 och KB F.m.51 (Cod. Nescher 70), s. 76. I KB F.m. 52 (Cod. Wiborg) finns en avskrift från 1700-talet efter Cod. Nescher. – Tryckt i 1500- och 1600-talens visböcker III, s. 511–513.

1 Niels Wånge han tala til hustrun Sin, och nu är Rågen mogen Hvar sku vij få osz een tienstepiga fijn, som osz voro vehl trogen, – jag får vehl någon i Småland, uppå min åker at skiära, 2 Niels Wånge han sala Sin gångare grå, ty märren hon var bruunbrokug, och så reeser han den vägen fram, ty stigen var honom för krokug, 3 Niels Wånge han rider i Staden in, han stanna ey för än på Tårgat, dher mötte honom een tienstepiga fijn, hon sålde honom bröd utur korgen, 4 Hörer du piga i Sårken vjtt, vill du låta dig nöja, öhl och mat så gifver iag dig, och lönen effter din egen nöje, – jag får vehl någon i Småland, uppå min åker at skiära, 5 Skall iag fölia dig up åt land, och i dinienst at vara, så skal du gifva mig lönen den, som ingen bonde plä giöra, – så går iag med dig från Småland uppå din åker at skiära 6 Du skal gifva mig Sikelen ny, med 15. röda Gulringar, så går iag med dig på åkeren din, när drengarna gånga till Tinge, 7 Du skal gifva mig kiortelen rödh, med 15. röda gulsnören klädet skal du hempta i Amsterdam, och Skreddaren i Söra Möre,	8 Du skal ge mig een gödder Stuu, och han skal vara brunbrokug, dhet eena hornet skal vara rett, och dhet andra skal vara krokut 9 Du skal ge mig een gödder galt, hvar den freddag iag fastar, och du skal gee mig 3. Spannar Rågh, hvar den lördag du kastar, 10 Och du skal ge mig een kanna vijn, hvar affton iagh gånger till Senge, och bedda mig up een Silkesengh, och legga mig millan 2. drengar, – så går iag med dig från Småland uppå din åker at skiära 11 Niels Wånge han kasta sin hest omkring, han torde icke titta tilbakars, och skam få dhen som deg leja vill, ey heller vill iag dig mata, – jag får nu ingen i Småland uppå min åker at skiära
- Anmärkning**
- Omkvädet utskrivet i str. 1, 2, 4, 5, 9, 11, förkortat jag får vehl etc. str. 3, iag går vehl med dig från Smålandh str. 6, så går Jag medh dig från Småland str. 7, markerat med etc. str. 10.*
- Omkvädet, str. 5: först förkortat iag får vehl någon etc., vilket strukits*
- 6:1 Sikelen *ms ev.* S.kelen, *efter ordet står* (:Skiäran:)
- 8:2 *först har skrivits* hvar dhen freddag iag fastar och du gifva mig 3. Spr, *vilket strukits (jfr str. 9)*
- 11:4 *efter ey står kommatecken*

B

KB Vs 2:1, s. 582. Efter Carl Peter Sammelsson, Skeda sn, Östergötland (f. 1796 i Skeda; Jonsson I, s. 331). Upp-tecknad av L. F. Rääf 1814.

- 1 Och hör du piga hvad jag säger dig
och har du lust att tjena
den största lön som du vill ha
den skall du sjelf begära.
– tralleri tran, tralleri välten, raketi katten, bakom
bärgen, bakom bärgen, lustig rena.
- 2 Och Ni ska ge mig ett pund mjöl
hvarden gång ni bakar
och dertill ett halfpund smör
till hvarenda kaka.
- 3 Och ni ska ge mig en oxeröd
och den skall vara brokot
det ena hornet skall stånda rätt op
det andra skall vara krokot.
- 4 Och ni ska ge mig skära ny
och den skall vara med ringar
och jag ska gå på åkern och ta up säd
och femton ska efter mig binda.
- 5 Pigan geck på åkern och skar
skar altintil linda
15 raska drängar där var
de hinte intet efter'na binna.
- 6 Pigan geck på åkern och skar
skar altintil rena
15 kyrkesockner där var
de syntes mellan bena
- 7 Och bonden han red op och ned
och kors i hvarje gata
och denna pigan må tjyfven ha
och henne bå löna och mata.
– tralleri tran, tralleri välten, raketi katten, bakom
bärgen, bakom bärgen, lustig rena.

Anmärkning

Ms saknar strofnr. Omkvädet utskrivet endast i str. 1.

1:2 lust ändrat från lyst; över att står till

7:3 tjyfven står över struket fanden

C

KB Vs 3:5 nr 295 B. Södermanland. Upp-tecknad av G. O. Hyltén-Cavallius, troligen 1836 eller 1843.

Sven Svane rider bort om vintren,
När vintren var som kallast,
Han kommer igen om sommaren,
När sommaren var som varmast,
– Si! då vill jag vara på min åker att skära.

- 1 Sven Svane rider bort om vintren,
när vintren är som kallast,
Han kommer igen om sommaren,
när sommaren är som varmast.
– Si! då vill jag vara på min åker att skära.

- 2 Och hör du piga med särken hvit
vill du komma till mig att tjena?
en sådan lön skall du nu få,
som du nu vill begära,
– om du vill komma på min åker att skära.
- 3 Jo, ni skall gifva mig en liten bock
och den skall vara brun-brokig,
det ena hornet skall stå rätt opp,
det andra skall vara så krokigt.
– Si! då vill jag komma på din åker att skära.
- 4 Och ni skall gifva mig en klädning ny
och den skall vara med snören,
tyget skall tas i Amsterdam
och skräddaren i Södra Möre;
– Si! då vill jag komma på din åker att skära.
- 5 Och ni skall gifva mig en skära ny,
och den skall vara med ringar,
att jag kan skära en ring så vid,
som femton nämдемän fara åt tinguet.
– Si! då vill jag vara på din åker att skära.

- 6 Och ni skall gifva sju kakor bröd
hvar och en gång ni baken,
dertill skall jag ha tre marker smör
till hvar och en varm kaka.
– Si! då vill jag vara på din åker att skära.
- 7 Sven Svane kastar sin häst omkring,
han spottade i alla gator.
»En sådan piga må Djefvulen ha
att både löna och mata.»
– Sjelf vill jag vara på min åker att skära.

Titel: Sven Svane's Wisä.

Melodianmärkning

Ms saknar taktartsbeteckning, bör vara 2/4.

Textanmärkning

Omkvädet utskrivet i alla strofer.

Omkvädet, str. 3, 5, 6: Si: Se

5:1 skära står över struket klädning

D

KB Vs 3:5 nr 295 C. Efter kaptenskan Anna Ehrenström f. Gråberg (f. 1786 i Hemse sn, Gotland, d. i Stockholm 1857; Jonsson I, s. 550–552). Upptecknad av G. O. Hyltén-Cavallius i Stockholm 1842.

Bonden sad till käring sin:
Hvar skall vi få en piga i år.

"Rågen är snart mogen." :/
som oss kan tjena trogen.

– Det lider väl af, Tring, trang trilleri trej

Råker de katt så bäre de dej

Skål för me - nige Bröder.

- 1 Gubben sade till kärigen sin
Rågen är snart mogen
Hvar skall vi få en piga i år,
som oss kan tjena trogen.
– Det lider väl åf
tring, trang trilleli trej

- råker de katt så bäre de dej
Skål för minige brusen.
- 2 Och bonden tog sin mårfa fatt
Och red sig opp på torget
Dervid stod en piga och stack
som sålde bröd ur korgen

- 3 Hör du flicka, som der står
min hustru är nu gammal.
Will du tjena hos mig i år
och hjälpa henne väfva vammal.
- 4 Du skall ge mig tre kakor bröd
för hvarje gång du bakar.
Och dertill tre marker smör
uppå hvar evig en kaka.
- 5 Du skall ge mig klädning ny
af bästa slag du eger
Skomakarn bor i nästa by
gör skor af bästa läder.
- 6 Du skall gifva mig en ko
och hon skall vara brokot
Det enda hornet skall stånda opp
det andra skall vara krokot.
- 7 Du skall gifva mig en pipa tobak
hvar gång jag går till sänga
Och dertill en kanna öl
Och fyra raska drängar.
- 8 Och bonden vände sin märke om
Slog korss i hvar evig en gata

Och f-n ger jag att ta piga i år
till att kläda löna och mata.
– Det lider väl åf
tring, trang trilleli trej
råker de katt så bäre de dej
Skål för minige brusen.

Melodianmärkning

Ms skissartat. Klav taktartsbeteckning och taktindelning saknas. Texten delvis utskriven utan anpassning till mel.
System 2: Före n. 2 (b¹) står överstruket h¹ (fjärdedelsnot med återställningstecken). Före n. 4 (b¹) står ett överstruket återställningstecken.
System 3, n. 8–10 (b¹–g¹), textunderlägget: Otydligt.

Textanmärkning

Ms saknar strofnr. Omkvädet utskrivet endast i str. 1. Till omkvädets fjärde rad står kommentaren: (?) (pigan sjöng, öfverstafven så:)
Omkvädet: över Det står Och överstruket
3:4 henne står över struket mig

E

UUB R 623:2 nr 19. Efter Margareta Helena Lallér (1772–1860), f. i Visby, Gotland; hon hade »ur allmogens mun» lärt sig visan »i sin ungdom (1793–1805)», då hon vistades i Fardhems prästgård (Bjersby, s. 260–266; Jonsson I, s. 116). Upptecknad av P. A. Säve sannolikt på 1840-talet (text) och Wilhelm Söhrling (mel.). Tryckt som Säve nr 19.

1 Gubben sad' till Kärringen sin:
Nu är rågen mogen;
Hvad skall vi få en piga i år
Som är oss huld och trogen?

– Lycka till brands
Stranderi hjelte
Dullen daj
Rumpe di katt
Mässinge maj
Snelleri gåttar
Och vällinga rosor inte!

2 Gubben sadla' gångaren grå,
Skulle till klostret rida:
När han kom på vägen fram,
Mötte han sig en piga.

3 Sade han till pigan kär:
Kom till mig och tjena;
Lön och mat det skall du få
Som andra flickor sköna.

4 Du skall ge mig tolfhundra daler,
Dertill tolf guld-bälten,
— — —
Dertill tolf guld-ringar.

5 Du skall ge mig tolf pund bröd
Hvar gång som du bakar;
Du skall ge mig två pund smör,
Dertill åtta kakar.

6 Du skall hålla mig med skor,
Dertill friska pengar;
Du skall bädda opp min säng
Med sexton Franska drängar.

7 Första årkan pigan gjorde,
Skulle hon skära med lia:
Sexton drängar had' hon efter sig,
Kunde inte hämta att binda.
– Lycka till brands
Stranderi hjelte
Dullen daj
Rumpe di katt
Mässinge maj
Snelleri gåttar
Och vällinga rosor inte!

Textanmärkning

Ms saknar strofnr. Omkvädet utskrivet i str. 1 och 7, markerat i övriga strofer.

Omkvädet: vid Stranderi hjelte står i str. 1 och 7 (träder i bältom), i str. 1 dessutom (Strander i bjelken) eller (Miseri maj) =? (Misereri mei?)?; Och saknas i str. 7

3:1 efter kär står (så?)

4:3 ej utskriven, markering anger att den haft samma eller liknande lydelse som 4:1

F

KB Vs 4, s. 191. Norra Småland (i trakten av Jönköping). Upptecknad av Wendela Hebbe före 20.3.1843. Renskrift gjord av G. O. Hyltén-Cavallius (Jonsson I, s. 542).

1 Jag will ha två oxapar
Och alla skall vara brokota
Det ena hornet skall stå i krok

Det andra skall stå till kronia.
– För ettande mä, för strand gevall om
Nabbeti katt för ängwå.

G

Dybeck, Runa, 1845, s. 17–18. Edsleskogs sn, Dalsland. Upptecknad på 1840-talet, möjligen av Richard Dybeck 1843.

Och Fog-den red åt tin - get och skul - le - ga pi - ga
Som var berömd att va - ra bå - de snäll - och - ra - sker.

- Hur - rom - hejl ra - ke - ta kaj - ter, sko - gar och mark.

snäller och god, ef - ter med välling och gotter i.

- 1 Och Fogden red åt tinget, och skulle lega piga,
Som var berömd att vara både snäll och rasker.
– Hurrom hej, raketa katter, skogar och mark,
Snäller och god, efter med välling och gotter i.
- 2 Pigan gick på ängen och slog och det var nära linna,
Och femton unga drängar de orka' inte' binna.
- 3 »Och hör du min piga, vill du hos mig tjena?
»Jag vill ge den största lön, som någon kan begära.»
- 4 »Jag vill ha' en bolster blå, allt med tranafjeder,
»Jag vill hafva fällan på utaf sju hvita räfvar.»
- 5 »Och jag vill ha' en rufva bröd, för hvar en gång de
baka;
»Och jag vill ha en mark smör, på hvar och en
brödkaka.»
- 6 »Jag vill' ha en ox, den skall vara brunbrokete,
»Det ena hornet skall vara rätt, det andra skall vara
krokete.»
- 7 »Jag vill' ha en skära, med femton guldringar på
skaftet;
»Dess fortare skall jag skära, när Fogden rider åt
tinget.»
- 8 Fogden rider bort igen, han korsar i hvar gata,
»Dön ger jag en sådan piga! både lön och mata.»
– Hurrom hej, raketa katter, skogar och mark,
Snäller och god, efter med välling och gotter i.

Textanmärkning

Omkvädet återgivet i str. 1 och 8.

Omkvädet: Hurrom hej str. 8 Hurromhej

8:2 Dön kursiverat

H

ULMA 10531 (J. A. Lundells saml.), Carlheim-Gyllenskiöld, Visor och melodier (nr 85). Efter en torparhustru i Herrhagen, Läby sn, Uppland. Upptecknad av Vilhelm Carlheim-Gyllenskiöld 1879. Tryckt i SvLm VII:7, 1892, nr 85.

Bonden sprang ut i den gatan lång skull städja sig en piga.
När som han kom i slutet på gatan mötte han på fyra.

- Rakeligrann, strann,
öfver, vältom trillom drellom skinnare = gump en kalfskinns = pels
och här ä väldiga du = sar.

1 Bonden sprang ut i den gatan lång skull städja sig en piga.
När som han kom i slutet på gatan mötte han på fyra.

- Rakeligrann, strann,
öfver, vältom trillom drellom skinnaregump en kalfskinns
och här ä väldiga dusar.

2 En kaka vill jag ha i lön hvar gång din hustru bakar,
En halfmark smör uppå den varma kakan.

3 En kjortel vill jag ha i lön och han skall vara sömad.
Den ena randen skall var röd, den andra skall var grönad.

4 En oxen vill jag ha i lön och han skall vara brokig,
Det ena hornet skall var rätt, det andra skall var krokigt.

5 Bonden sprang in i kammaren sin: Å kors i alla dagar,
Några piger hafver jag städt, men allrig städt ja maken.

- Rakeligrann, strann,
öfver, vältom trillom drellom skinnaregump en kalfskinns
och här ä väldiga dusar.

Melodianmärkning

T. 1, n. 5-6: Ändrade från

T. 8, n. 2-5: Först skrivna som åttondelsnoter, flaggor-na sedan strukna; här återgivna enligt tr.

Textanmärkning

Omkvädet utskrivet i str. 1, markerat i övriga strofer.
Omkvädet: över Rakeligrann står När överstruket

I

DAL 98 (text), Teckningar och toner ur skånska allmogens lif, 1889, mel.-bil., s. 6-7 (mel.). Efter Anna Nilsson, Örsjö sn, Skåne. Upptecknad av Anders Malm 1881. I DAL 3070 finns en senare utskrift. Även texten tryckt i Teckningar och toner, s. 59-60.

Allegretto.
Vrånn - gel han sa - de till hu - strun sin:
"Nu e rå - gen mo - gen.
Nu vill vi en pi - a le - ja.
Amm vi kon - ne få en tro - gen."

– Kripp i vrån Stromper - na vi - ta Tri - däm-ma tre
 Ra - ga - de gal - ta Snäl - ler en gång
 På - ska marn Vällin-jen lätt si vri - da.

1 Vrängel han sade till hustruen sin:
 »Nu e råugen mogen.
 Nu vill vi oss en pija leja
 om vi kunde få en som va trogen.»
 – Krip i vråun, strompårna vita, tridoma tre
 ragade galta, snellår en gång
 påuskamarn vällinjen lätt si vrida.

2 Vrängel han sade till pigan fin:
 »Vill du mig tjena?
 Jag vill jiva dig kost och lön,
 som andra pigår fårtjena.»

3 Du skall ji mi en klänninj ny,
 å därtill femtan gullrinja,
 får vär en gång ja gåur po din gåur,
 så skall di rinjana klinja.

4 Du skall ji mi en särtj i lön,
 me femtan alna ti ärmår;
 han skall vara bode vij å sij,
 så han kan mi varma.

5 Du skall ji mi en stut i lön,
 å den skall vara broged,
 de ena horned skall ståu rätt ud
 det andra i femtan kråga.

6 Du skall ji mi en ko i lön
 å den skall vara blacked,
 det ena horned skall vara lant,
 det andra skall vara stacked.

7 Du skall ji mi tål tunnår råug,
 varje gång du kastar.

Du skall ji mi tål vala sill
 varje marn jag fastar.

8 Du skall ji mi tål kagår brö
 varje gång du bagar.
 Du skall ji mi tål markår smör
 uppåu varje kaga.

9 Du skall ji mi tål kannår öl,
 vär kväll jag gåur till sänja,
 du skall håulla mi sängalav
 med tål raska dränja.

10 Vrängel han hurrar sin gångare om,
 jore koss på vär mans järe.
 Ji fan han motte den pijan ha
 fan motte henne begära.
 – Krip i vråun, strompårna vita, tridoma tre
 ragade galta, snellår en gång
 påuskamarn vällinjen lätt si vrida.

Titel: Visa om Wrangel.

Textanmärkning

Ms skrivet med landsmålsalfabet, här återgivet i transkription. Omkvädet utskrivet i str. 1 och 10, markerat i str. 2–6, 8, 9.

Omkvädet: strompårna str. 10 strumpårna

1:1 e i hustruen tillskrivet över raden

2:1 fin ändrat från sin

3:3 en tillskrivet över raden

5:2 broged står över struket blacked

J

Efter lanthandlaren och skriftställaren Edvard Jansson, Vallda sn, Halland (f. 1854 i Vallda, d. 1922). *Ja:* LUF 1362, s. 63. Upptecknad av bonden P. N. Peterson (1854–1942). Utskrift från 1882. *Jb:* NM Folkminnessaml., Manuskript 6, s. 1219–1221. Insänd till Nord. museet av P. N. Peterson 1882. *Jc:* DAL 1497, s. 251–252. Annan utskrift av Petersons uppteckning. *Jd:* DAL 611, s. 151–154. Utskrift av Petersons uppteckning gjord 1923. *Je:* ULMA 351 D:11 c, s. 657. Upptecknad av August Bondeson efter Peterson.

Ja

- 1 Gubben sade till käringen sin:
»I år är rågen mogen,
Vi skola lega oss en piga i år,
Och den skall vara trogen.»
– Triller om trang,
Och strumporna hvita
Och vriller om vrang,
Rakade galten
Och bergena mang
Och smäller om gadd
Och vällinge ros i Röja!
- 2 Gubben han sadlar sin gångare grå
Och sätter sig på till att rida,
Och när han hade ridit ett stycke väg,
Så träffade han ena piga.
- 3 Gubben sade till pigan nu:
»Vill du hos mig tjäna?
Alt som du utaf mig begär,
Det skall du få i löna.»
- 4 »Du skall ge mig särken ny
Med femton alnar i ärmar,
Den skall vara sid och vid,
Att den skall kunna värma.
- 5 Du skall ge mig oxen fet,
Och den skall vara brokig,
Det ena hornet skall vara rätt,
Det andra något krokigt.

- 6 Du skall ge mig tolf tunnor korn,
För hvarje gång du kastar,
Du skall ge mig tolf tunnor öl
För hvarje gång du råstar.
- 7 Du skall ge mig tolf tjog bröd,
För hvarje gång du bakar,
Du skall ge mig en mark smör
För hvar och ena kaka.
- 8 Du skall ge mig skäran ny
Med aderton guldringar,
Att hvarje gång jag på åkeren tar
Det skall omkring mig kling[a.]»
– Triller om trang,
Och strumporna hvita
Och vriller om vrang,
Rakade galten
Och bergena mang
Och smäller om gadd
Och vällinge ros i Röja!

Titel: Pigans lön.

Anmärkning

*Omkvädet utskrivet str. 1 och 8, markerat i str. 2–4, 6.
7:3 en skrivet på raderat tolf*

Jb–e

Avvikelser från Ja i Jb–e

Je omfattar endast str. 2.

*Omkvädet: trang: trång d; Och strumporna: strumporna
b, Och stromperna c; vrang: vrång d; Rakade:
Och rakade cd; mang: mång d*

1:3 *oss saknas cd*

2:1 *Gubben: Bonden e; sadlar: sadlade c*

2:2 *sätter: sätte c; på: upp e*

2:3 *hade saknas e*

2:4 *träffade: träffar be; han: han på b*

3:3 *Och säg mig nu vad du begär. d*

3:3 *som: hvad b*

3:3–4 *Du skall få det du begär i löna. c*

4:2 *ärmar: ärmer cd*

4:3 *Den: Och den d*

4:4 *Att: Så cd*

5:1 *Du: Och du d*

5:4 *Det: och det b*

6:1, 6:3 *Du: Och du d*

6:4 *råstar: rustar d*

7:3 *Du: Och du d*

8:3 *Att: Så c; åkeren: åkern cd; tar: skär d*

Anmärkning

Jb:

Ms saknar strofnr. Omkvädet utskrivet i str. 1 och 8.

Jc:

Omkvädet utskrivet i str. 1, markerat i övriga strofer.

Efter texten står: Pigan gick på åkern och skar alena etc.

8:2 *över aderton står femton*

Jd:

Ms saknar strofnr. Omkvädet utskrivet str. 1 och 8, markerat i övriga strofer.

*Omkvädet: efter Triller om trång står Vriller om vrang
överstruket*

8:3 *före skär står far överstruket*

K

[Lundell & Zetterqvist], Folkminnen från Kläckeberga och Dörby (SvLm IX:1, 1889–1936) nr 1568. Efter Manda Tranman, Kläckeberga eller Dörby sn, Småland. Upptecknad av Hilda Lundell och/eller hennes syster Elise Zetterqvist, sannolikt på 1880-talet.

- 1 Jag skall giva dig en stut,
han skall vara brun brokkit,
det ena hornet står rätt ut,
det andra står krokkit.
– Drillomdrall rakakad katten,
stilla gott öl, brännvin och vatten
ur poteljen drypa.

Anmärkning

Texten ingår i en tredelad enhet, numrerad 1–3. Den tredje delen hör till en annan vistyp och återges ej ovan. Den andra delen (tre rader från och med Drillomdrall), numrerad 2, är fristående från de fyra första raderna men är sannolikt det dithörande omkvädet.

L

Fredin, Gotlandstoner, 1912, nr 126. Efter änkan Lena Olsson, Salands, Linde sn, Gotland (1819–1903). Upptecknad av hennes brorson August Fredin 1896.

1. Gubben han sägd ti käl-ling-gi säin:
"Nå jär ry-gen mougen.
Va ska vär fa a päi-kå i-fran,
sum jär uss huldar u trougen?"
-Rak-ka-re-mann, brann.
Skvalla-ri u val-la-ri u rullom röjj:
ra-ka-dä gutt för en bul-kom böjj.
Ma-na-dä gutt för en kalvskinnssmäll.
Se, gåttar i väl-ling-gi för du-sen!

- 1 Gubben han sägd ti källingi säin:
 »Nå jär rygen mougen.
 Va ska vör fa a päikå ifran,
 sum jär uss huldar u trougen?»
 – Rakkaremann, brann.
 Skvallari u vallari u rullom raji;
 rakadä gutt för en bulkom bajj.
 Manadä gutt för en kalvskinnsmäll.
 Se, gåttar i vällingi för dusen!
- 2 Gubben fikk säi a päikå bäi sauden,
 sum hoistä vatten i spannä:
 »Vitt däü tjanä bäi uss i ar
 mout a laun sum allä andrä?»
- 3 En uksä skatt däü fa ti laun,
 u han ska haitä Gullbrouken.
 De ainä hännä ska varä rakt,
 de andrä ska varä kroukut.»

– Rakkaremann, brann.
 Skvallari u vallari u rullom raji;
 rakadä gutt för en bulkom bajj.
 Manadä gutt för en kalvskinnsmäll.
 Se, gåttar i vällingi för dusen!

Melodianmärkning

T. 2 och 17, textunderlägget: Se textanmärkningen nedan.

Textanmärkning

Omkvädet återgivet endast i str. 1.

Omkvädet: vällingi tr. välliggi

1:1 källingi tr. källiggi

2:3 tjanä tr. čanä

M

ULMA 303:467, s. 3–4. Ärentuna sn, Uppland. Efter 80-åriga »Per Jans mor i fattigstugan (efter hennes död refererade af fröken Larsson i Prestgården)». Upptecknad av Elias Grip 1896.

- 1 Och bond han for till Stockholms stad
 för att taga sig en piga
 Och hör du piga med kjortel röd
 Vill du komma till mig och tjäna
 – Raks i brann strann skvalt i rullan rullan rej
 de skena de gumpar om kalvskinnsmej
 å kattene ville madusa
- 2 Ett tröjtyg skall ni giva mig
 Och det skall vara med snören
 tyget ifrån Osterdam
 Skräddara från Söder och Norge
- 3 En skära skall Ni giva mig
 Och den skall vara med ringar
 och jag skall skära hagra så fort
 Att femton drängar ska binda
- 4 En kaka skall ni giva mig
 För var gång er mor bakar
 Och därtill ett halft pund smör
 Uppå den varma kakan

5 En okse skall ni giva mig
 Den skall heta gullbroken
 Det ena hornet skall luta in
 Det andra ut i kroken

6 Bond han vände hem igen
 Kors gjorde han i var gata
 Katten må ha en sån piga
 Att bå föda och mata
 – Raks i brann strann skvalt i rullan rullan rej
 de skena de gumpar om kalvskinnsmej
 å kattene ville madusa

Anmärkning

Ms saknar strofnr. Omkvädet utskrivet i str. 1, markerat i övriga strofer. Omkvädet och enstaka andra ord eller ljud skrivna med landsmålsalfabet.

6:1–2 av misstag också skrivna före str. 4 men där strukna

N

ULMA 303:578, s. 26. Hållnäs sn, Uppland. Upptecknad av Bengt Hesselman 1898.

- 1 En klänning ny så skall jag ha
 med femton alnar i ärmen
 och den skall vara sydd och fin
 och den skall hålla värmen
- Rider um rång
 strumporna voro tvivel um tvång,
 rackaren skar som en borgareman
 randiga roser röda.

2 Fem kaker brö så skall jag ha,
varenda gång ni bakar
och däruppå fem marker smör
uppå varenda kaka

3 En kammare ny så skall jag ha
med tolv oppbädda sängar.
däruti varenda säng
tolv unga raska drängar

– Rider um rång
strumporna voro tvivel um tvång,
rackaren skar som en borgareman
randiga roser röda.

Anmärkning

Ms saknar strofnr. Texten utskriven tvåradig med omkväde. Omkvädet utskrivet i str. 1, markerat i övriga strofer.

O

ULMA 351 D:11 a, s. 910–912. Efter f.d. sjömannen Adolf Olsson, Vallda sn, Halland (f. 1841 i Vallda); han hade lärt visan av en sjöman från Hanhals sn, Halland. Upptecknad av August Bondeson 1900. Tryckt som Bondeson nr 283.

Raskt.

Bonden sad - lar sin gång - re grå

Och red sig ned till torgen.

Där fick han se hvar pi - gan satt

Och sål - de bröd ur korgen.

–"För hopp!" sa - de han, "Hopp sul - le de - rutt!" sa'n,

"Sul - le de - rutt", sa'n, "Sul - le - de - räj!

Hopp, suddeludde ruddeludde ruddeludde ruddeludde ruddeludde ruddeludde löj!"

1 Bonden sadlar sin gångare grå
Och red sig ned till torgen.
Där fick han se, hvar pigan satt
Och sålde bröd ur korgen.

– »För hopp!» sade han,
»Hopp, sulle derutt!» sa'n,
»Sulle derutt!» sa'n,
»Sulle deräj!

Hopp, suddeludde ruddeludde ruddeludde ruddeludde ruddeludde ruddeludde löj!»

2 »Hör du piga, har du lust
I detta år hos mig tjäna?
Du skall få den största lön,
Du nånstän kan begära.»

3 »Du skall ge mej en broketer ko,
Och den skall heta Brunbroka.
Det ena hornet skall hänga på sned,
Det andra skall hänga och sloka.

1 Å du skä få en kjortil i lön,
 å han skä våra randu,
 den ena randa rö å grøn,
 den andra gul å flammu.
 – Hej! Raka dä brann sa'n,
 över hårrôm, dârrôm, drillôm, drällôm,
 rakade gator, skinnaregumpen, kars skinnspäls,
 salt kål, den välliga dussa!

2 Å du skä få en bulla brö
 vår gång när farmor bakär,
 å däruppå ett halpunn smör
 uppå den varma kaka.

3 Å du skä få en ox e i lön,
 å han skä våra broku,
 dä ena horne växer rätt,
 dä andra växer krokut.
 – Hej! Raka dä brann sa'n,
 över hårrôm, dârrôm, drillôm, drällôm,
 rakade gator, skinnaregumpen, kars skinnspäls,
 salt kål, den välliga dussa!

Titel: Skinnaregumpen.

Textanmärkning

Hela texten lagd under mel.; omkvädet återgivet endast en gång, gällande för alla strofer.

Q

Södermanl:s spelmansförbunds arkiv, Uppteckningar av Carl G. Axelsson, häfte I (kopia i SVA). Efter soldathustrun Ida Johansson, Floda sn, Södermanland (f. ca 1870), som hade lärt visan av sin mor Eva Helena Qvick f. Olsson (f. 1829 i Stora Malms sn, Södermanland, till Floda ca 1850, d. 1900); denna hade i sin tur visan efter sin mor. Upptecknad av C. G. Axelsson 1922. Mel. med första strofen underlagd upptecknad av Nils Andersson efter C. G. Axelsson 1924, tryckt i Svenska låtar. Södermanland nr 84. Även insjungen av Axelsson (SVA BA 460).

Långsam marschtakt

Å ja ska gi - vä dej en ox - e i lön,
 å han ska he - tä Gull - broc - ke.
 De' e - nä hor - ne' ska stån - dä rätt ut,
 de' an - drä ska stån - dä i kro - ke.
Hastigt
 _ Ra - ka - de brann strann,
 skval - ler ö - ver ral - ler ö - ver rull - rom - rej.
 Först ra - kä - de kat - ten på en björ - kom - bej,
 se'n ske - nä - de gub - ben på en kalv - skins - smäll'

- 1 Å ja ska givä dej en ox i lön,
å han ska hetä Gullbrocke.
De' enä horne' ska ständä rätt ut,
de' andrä ska ständä i kroke.
– Rakade brann strann,
skvaller över raller över rullromrej.
Först rakäde katten på en björkombej,
se'n skenäde gubben på en kalvskinnssmäll
Hej gottola vällinga dosi.

skvaller över raller över rullromrej.
Först rakäde katten på en björkombej,
se'n skenäde gubben på en kalvskinnssmäll
Hej gottola vällinga dosi.

Melodianmärkning

*T. 1, n. 2 och t. 5, n. 2: Troligen ändrade från h¹.
T. 15: Med åttondelspaus.
T. 17, n. 4: Sextondelsnot (säkert felskrivning).*

- 2 Å ja ska givä dej sju kaker brö,
för varje gång vi bake.
Å därtill sju marker smör
på en å varje kake.
– Rakade brann strann,

Textanmärkning

Omkvädet utskrivet i str. 1, markerat i str. 2.

R

Familjetradition från Södra Lappland. *Ra*: SVA BA 52. Efter f.d. folkskollärarinnan Anna Lundberg-Grady, Katrineholm (f. 1891 i Vilhelmina sn, d. 1983). Inspelad av Jan Ling 1961. *Rb*: SR 63/M/6051:1:2. Efter Anna Lundberg-Grady. Inspelad av Matts Arnberg och Märta Ramsten 1963. *Rc*: SVA 1370, s. 1 (fotokopia). Text nedskrivet 1962 (före *Rd*) av Allida Grönlund, Baksjöbäcken, Vilhelmina sn (f. 1895 i Latikberg, Vilhelmina, d. 1972, Anna Lundberg-Gradys syster). *Rd*: SR 62/M/6302:5:3, två tagningar. Efter Allida Grönlund. Inspelad av Matts Arnberg och Märta Ramsten 1962. Återgiven på CD (Den medeltida balladen, CAP 22035).

Ra

rac - ka - ren skall som en bor - ga - re - man
sma - la - re gång
välj di - na ros rö - da

- 1 Ja ska giva dig en oxen stor,
å han ska vara broki.
De ena hornet ska räcka i sky,
de andra ska vara krokitt.
– Vrider i vrång
strumporna vilja tviller om tvång
rackaren skall som en borgareman
smalare gång
välj dina ros röda.
- 2 Å ja skall giva dig en kammare stor
med tolv uppbäddade sängar,
där du skall hava din nattero
med alla dina små drängar.
– Vrider i vrång
strumporna vilja tviller om tvång
rackaren skall som en borgareman
smalare gång
välj dina ros röda.

Melodianmärkning

Str. 2:

Upptakt: fiss

T. 2, n. 2:

T. 3, n. 4:

Upptakt till t. 5: h

T. 5, n. 3–5:

T. 7:

T. 10, n. 5: eiss¹

T. 12, n. 2–3: fiss¹ fiss¹

T. 13, n. 3: eiss¹

T. 14, n. 4: a

Rb

MELODI

Avvikelser från Ra i Rb

Str. 1 sjungs två gånger. Sjungs närmast i a-tonart, begynnelse-ton: a (nedan transponerad till h-tonart mot-

svarande notationen i Ra). M.M. ♩ = 116.

Avvikelser från str. 1 i Ra:

Upptakt i str. 1, II och str. 2: fiss

T. 2, n. 2 i str. 2:

T. 3, n. 4 i str. 2:

Upptakten till t. 5 i str. 1, I: d¹

T. 7 i str. 2:

T. 12, n. 2–3 i str. 1: fiss¹ fiss¹

T. 13, n. 1 i str. 1, I: giss¹

T. 13, n. 1–2 i str. 1, II: giss¹ e¹

TEXT

Avvikelser från Ra i Rb

Str. 1 sjungs två gånger, den andra gången inledd med Å ja.

2:1, 2:3 skall: ska

2:2, 2:4 med: me

Rc

- 1 Jag skall giva dig en ox e stor
och han skall vara broki,
det ena hornet ska' räcka i sky
de andra ska' vara krokigt.
– Vrider om vrång
strumporna vilja tviller om tvång.
Rackaren ska som en borgareman
smalare gång.
Välj dina ros röda.

där du ska hava din nattero
med dina raska drängar.
– Vrider om vrång
strumporna vilja tviller om tvång.
Rackaren ska som en borgareman
smalare gång.
Välj dina ros röda.

Anmärkning

- 2 Jag skall giva dig en kammare stor
med tolv uppbyggade sängar

Ms saknar strofnr. Omkvädet utskrivet i str. 1, markerat i str. 2.

Rd

M.M. ♩ = 92

Ja skall gi-va dig en ox - e stor.

å han ska va - ra bro - ki.

De e - na hor - net ska räk - ka i sky,

de and - ra ska va - ra kro - kit.

-Vri - der om vrång

strum - por - na vil - ja tvil - ler om tvång

rac - ka - ren ska som en bor - ga - re - man

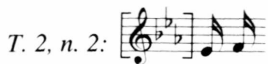
sma - la - re gång

rit.

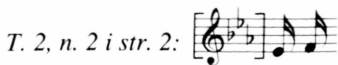
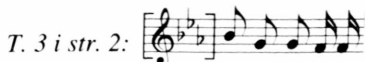
välj di - na ros rö - da.

Anmärkning

Str. 2:

Den andra tagningen:

T. 2, n. 2 i str. 1: *ess*¹T. 3, n. 2-4 i str. 1: *a*¹ *g*¹ *f*¹T. 5, n. 4-5 i str. 1: *f*¹ *ess*¹T. 6, n. 4 i str. 2: *b*T. 7, n. 3 i str. 1: *c*¹

TEXT

Avvikelser från Rc i Rd

- 1:1 Jag: ja
 1:2 och: å; skall: ska
 1:3 det: de
 1:4 krokigt: krokitt
 2:1 Jag: Ja
 2:2, 2:4 med: me

Den andra tagningen:

- 1:2 ska: skall

S

SR 64/K/8434:2, två tagningar. Efter Ingrid Ostwald, Färentuna sn, Uppland; hon hade visan efter fadern som var från Småland. Inspelad av Märta de Laval 1964.

M.M. ♩ = 69

Ja ska kö - pa en ox - e i höst,
 den ska he - ta Gull - bro - ka.
 De e - na hor - net ska väx - a opp,
 de and - ra ska väx - a i kro - ka.
 ♩ = 104

9 Så ra - ka - de brann strann
 11 skval - ler ö - ver al - ler ö - ver rul - lan - lej
 13 så ra - ka - de katts - bom bac - kom bej

så dan - sa - de gum - pen kalv - skins - smäll
smäl - la gott gjor - de väl - ling åt u - ran.

1 Ja ska köpa en oxe i höst,
den ska heta Gullbroka.
De ena hornet ska växa opp,
de andra ska växa i kroka.
– Så rakade brann strann
skvaller över aller över rullanlej
så rakade kattsbom backom bej

så dansade gumpen kalvskinnsmäll
smälla gott gjorde välling åt uran.

Textanmärkning

Den andra tagningen:

1:2–4 ska: skall

T

SVA BA 801. Efter Edit Samuelsson, Hovmantorps sn, Småland (f. 1907 i Nöbble sn, Småland). Inspelad av Gunnar Ternhag och Bengt af Klintberg 1970. Återgiven på grammofonskiva (Skämtvisor och polsktrallar, RIKS LPF 2).

M.M. $\text{♩} = 108$
Bon - den gick åt gär - det ut.
då var rå - gen mo - gen.
Vart ska jag få mej en pi - ga ga - lant.
som kan tjä - na mej tro - gen?
– Sä ra - ka - de brann strann
skal - li - ga ral - li - ga ral - lan - lej
sen lin - kad en katt för en lin - kom ding
sen rul - la en kalv för en kalv - skins - päls

- 1 Bonden gick åt gärdet ut,
då var rågen mogen.
Vart ska jag få mej en piga galant,
som kan tjäna mej trogen?
– Så rakade brann strann
skalliga ralliga rallan lej
sen linkad en katt för en linkom ding
sen rulla en kalv för en kalvskinnspäls
smaka bra smaka bra i kadusen.
- 2 Ja, du ska få en kaka brö
varje gång vi bakar
å ett skålpund smör
på varenda kaka.
- 3 Å du ska få en klänning ny,
ja, den skall kantas med snöre,
å tyget ska tas i Oskarshamn
hos skraddarn i söra Möre.
- 4 Å så skall du få en oxerö,
å han skall heta Gullbrocke.
Det ena hornet det ska va rätt,
de andra det ska va krokitt.
– Så rakade brann strann
skalliga ralliga rallan lej
sen linkad en katt för en linkom ding
sen rulla en kalv för en kalvskinnspäls
smaka bra smaka bra i kadusen.

Melodianmärkning

Se även textanmärkningen nedan.

Upptakt i str. 2–3: c¹; i str. 4: a g

T. 2, n. 1 i str. 4: c¹

Upptakt till t. 3 i str. 3–4: d¹

T. 3, n. 4 i str. 3–4:

Upptakt till t. 5 i str. 3: d¹; i str. 4: g

T. 5–6 i str. 2:

T. 6, n. 1–3 i str. 3:

Upptakt till t. 7 i str. 3–4: d¹

T. 7 i str. 2:

T. 7 i str. 3:

Textanmärkning

Omkvädet återges i alla strofer.

Omkvädet: kalv str. 1 katt

U

SLS 317, s. 70–71. Efter Amanda Holsten, Rosala, Hitis sn, Åboland. Upptecknad av J. E. Wefvar, sannolikt på 1880-talet.

- 1 Gubben sade till gumman sin,
när rågen blir mogen
Hvar skall vi få oss en piga i år,
Som oss ska va hulder och trogen?

– Lopade brann, spring om bälte
råkade katten bälji man
Snälade katten liljerosan.

V

SLS 16, s. 15. Pargas, Åboland. Upptecknad av Karl Ekman 1890.

"Will du hos mig tjäna
jag skall dig riktigt löna."
- Vrider i vrång.
Där rakaren galt I bärgena mång, He smäller å ger.
Tvillingalus i ryan.

1 Bonden sade åt pigan så:

»Will du hos mig tjäna
Jag skall ge hvad du vill ha,
Jag skall dej riktigt löna.»

- Vrider i vrång,

Där rakar en galt I bärgena mång, He smäller å
ger,

Tvillingalus i ryan.

2 »Å ni skall ge mej klänning ny,

Å den skall vara färdig.

Tyget ifrån Amsterdam

Å skräddare från Norge.

3 Å ni skall ge mej enan ko,

Å den skall vara brokig.

Ena hornet upp till skyn

Å andra lite krokig.

4 Å ni skall ge mej nattero

Me' två stolta drängar

Dom skall vara siom vi'

Dom skall mej uppvärma.»

- Vrider i vrång,

Där rakar en galt I bärgena mång, He smäller å
ger,

Tvillingalus i ryan.

Textanmärkning

Omkvädet utskrivet i str. 1 (under mel.), markerat i övriga strofer.